

De culturele blik op Hardenberg

2024-2027

Inhoud

Inleiding

1. Uitgangssituatie	4
1.1. Korte terugblik op de vorige beleidsperiode	4
1.2. Het interactieve proces en de opbrengst	5
2. Onze visie op de toekomst	6
2.1 Kunst en cultuur zijn de zuurstof van onze samenleving	6
2.2 Speerpunten	7
3. Cultuurbeleid in een bredere maatschappelijke context	8
3.1. Relaties met andere beleidsterreinen	8
3.2. Samenwerking met andere overheden	9
4. Uitwerking programmalijnen cultuurbeleid	10
4.1. Programmalijnen cultuurbeleid	10
4.2. Kunst en cultuur krijgen een podium in de samenleving	10
4.3. Kunst en cultuur als motor voor talentontwikkeling	13
4.4. Kunst en cultuur zorgen voor identiteit en vertellen wie we zijn	16
5. Financiële vertaling	18
Bijlage 1 Overzicht van de partijen die bevroegd zijn.	20
Bijlage 2 Samenvatting van de opbrengst van de onderzoeken en de interviews	22

Inleiding

Kunst en cultuur zijn waardevol. Je vindt het overal om je heen. En op meer plekken dan we zelf in de gaten hebben. We hebben als gemeente veel te bieden op het gebied van muziek, theater, dans, beeldende kunst en cultureel erfgoed. Daar zijn we trots op! Maar ook het lezen van een boek of een bezoek aan de bioscoop is cultuur. Ons cultureel erfgoed en de zorg daarvoor brengt onze gemeente tot leven. Kunst en cultuur inspireren je, laten je nieuwe werelden ontdekken en maken gelukkiger. Het brengt mensen samen. Dat maakt kunst en cultuur belangrijk voor onze samenleving.

Kunst

en cultuur zijn brede begrippen en de beelden die er zijn, zijn heel divers. Met kunst en cultuur bedoelen we in dit visiedocument het volgende:

- Podiumkunsten ((muziek, dans, toneel, cabaret, familie)voorstellingen, theaters en evenementen).
- Cultureel erfgoed (historische verhalen, musea, monumenten, archeologische vondsten, tradities, gebruiken en de Nedersaksische taal en cultuur).
- Beeldende kunst (exposities en kunst(objecten) in de openbare ruimte).
- Cultuureducatie (het leren over alle vormen van kunst en cultuur).
- Amateurkunst (wat mensen in hun vrije tijd doen op het gebied van muziek, schilderen, dansen, fotograferen, toneelspelen of zingen).
- Lezen, taalontwikkeling, persoonlijke ontwikkeling, ontmoeten, literatuur, educatie, (digitale) informatie en mediabeleid (bibliotheekwerk).

In De Culturele Blik op Hardenberg presenteren we onze visie op kunst en cultuur in de gemeente Hardenberg en het cultuurbeleid dat we in de periode 2024 tot en met 2027 willen voeren. We streven naar een bloeiende cultuursector. Ons cultureel erfgoed rekenen we ook tot de cultuursector. Met een breed, aantrekkelijk én herkenbaar aanbod aan kunst en cultuur. We willen dat het aanbod toegankelijk en bereikbaar is voor iedereen. Voor jong en oud, in alle kernen, op straat, in de wijk of in de stad. Zo kunnen kunst en cultuur onze inwoners stimuleren om zelf mee te doen.

Om tot deze visie te komen, hebben we eerst goed geluisterd naar mensen en partijen die op hun eigen manier een bijdrage leveren aan kunst en cultuur in onze gemeente. We hebben ook uitvoerig gesproken met jongeren binnen onze gemeente.

Bij de uitvoering van deze visie zijn verbinding en samenwerking met onze partners binnen én buiten de cultuursector de sleutel tot succes, ook regionaal. Hierbij geloven we in de eigen kracht van onze inwoners én in die van de culturele instellingen en verenigingen zelf. We zetten ook de kleinere partijen in de verschillende kernen graag in de schijnwerpers. Zodat zij ook de bekendheid krijgen die ze verdienen.

We zien raakvlakken met en betekenis voor verschillende aspecten van onze samenleving. We leggen in deze visie dan ook verbindingen met andere relevante beleidsterreinen zoals toerisme & recreatie, gezondheid, inrichting van de openbare ruimte en met het sociale domein in brede zin.

Leeswijzer

In deze nota De Culturele Blik op Hardenberg schetsen we eerst de uitgangssituatie, waarbij we kort terugblikken op de vorige beleidsperiode en waarin we aangeven wat de opbrengst is geweest van alle bijeenkomsten en gesprekken die we in de aanloop van deze visieontwikkeling hebben georganiseerd (hoofdstuk 1).

In hoofdstuk 2 formuleren we ons visie op het belang van kunst en cultuur voor onze samenleving en geven we aan welke speerpunten we hanteren om richting te geven aan toekomstplannen, uitvoeringsmaatregelen en prestatieafspraken met onze partners in het culturele veld. We geven in dit hoofdstuk welke concrete programmalijnen we voor het cultuurbeleid 2024-2027 zien. Deze programmalijnen werken we in hoofdstuk 3 op hoofdlijnen uit, waarbij aangeven welke ambities we hebben en welke maatregelen we voorstellen.

In hoofdstuk 4 plaatsen we het cultuurbeleid in een bredere maatschappelijk context en geven we aan welke raakvlakken zien met andere beleidsterreinen en ook welke samenwerking we zien met andere overheden. Hoofdstuk 5 tenslotte, bevat een financieel overzicht van de benodigde middelen die nodig om onze cultuurvisie te kunnen uitvoeren.

1. Uitgangssituatie

1.1. Korte terugblik op de vorige beleidsperiode

De laatste cultuurvisie 'Samen doen, de kracht van cultuur 2017-2021' dateert uit 2016. Daarin lag de nadruk op 6 thema's: positioneren van 'nieuwe' / 'jonge' organisaties, de maatschappelijke rol van de bibliotheek, een afgestemd cultureel aanbod voor de jongeren in de gemeente Hardenberg, realisatie van community art projecten, verbinden en samenwerken en versterken van de levendigheid in de centra.

Het culturele aanbod voor onze inwoners is in de afgelopen jaren sterk veranderd. We investeerden in de mogelijkheden voor kinderen om deel te nemen aan cultuur. Er ontstonden nieuwe organisaties zoals Cultuurkoepel Vechtdal en Stichting Hafabra. De kinderen en jongeren van 1 t/m 18 jaar kunnen in hun vrije tijd én in hun eigen leefomgeving kennismaken met vormen van (amateur)kunst in alle disciplines. Zo ontdekken en ontwikkelen ze hun eigen mogelijkheden, interesses en talenten.

De Vechtdalbrede samenwerking aan een zomerprogramma voor inwoners, bezoekers en vakantie-gangers kenmerkt de afgelopen periode. Jarenlang is samengewerkt met ondernemers, horeca, verenigingen en culturele organisaties aan een prachtig en gevarieerd programma. Samen hebben we onze gemeente en het Vechtdal nog meer op de kaart gezet.

In 2020 kregen we te maken met COVID-19. Er is veel gedaan om de verspreiding van het virus tegen te houden waardoor veel niet meer mogelijk was. Ook de culturele sector werd grotendeels op slot gezet. Voor veel verenigingen was het af en toe mogelijk om te repeteren. Een voorstelling, een concert bezoeken of een avondje naar de film gaan zat er meestal niet in. Landelijk maar ook in onze gemeente hebben de coronamaatregelen behoorlijke consequenties gehad voor culturele verenigingen, organisaties en voor ons theater De Voorveghter. Gelukkig blijken onze culturele voorzieningen veerkrachtig en zet het herstel door; zo functioneert De Voorveghter inmiddels weer op het niveau van pre-corona.

De coronacrisis heeft ons laten zien wat we missen. En hoe belangrijk kunst en cultuur is voor onze samenleving. We zien de gevolgen van de crisis nog steeds. De toekomst van de culturele sector en het verenigingsleven staat ook in onze gemeente onder druk.

1.2. Het interactieve proces en de opbrengst

Culturele en maatschappelijke organisaties hebben in een interactief proces met ons meegedacht over kunst en cultuur in de gemeente Hardenberg. Eind 2022 hebben we tal van gesprekken gevoerd met culturele maatschappelijke organisaties en verenigingen. We hebben gesproken met kunstenaars, creatieven, culturele makers, mensen uit de erfgoedwereld, onze eigen gemeenteraad, de participatieraad en vele andere vrijwillig betrokken inwoners. We spraken ook met professioneel betrokken partners zoals het onderwijs en De Stuw. Daarnaast heeft Jolmer Versteeg in 2020 een documentaire uitgebracht over het verenigingsleven in de gemeente Hardenberg. Deze documentaire is aanleiding geweest voor een tweede onderzoek, namelijk: 'het in beeld brengen van de culturele vraag en behoefte van onze jongeren in de gemeente'.

In 2022 heeft Renee Nieuwenstein (adviseur en uitvoerder van kunst- en cultuurprojecten) onderzoek gedaan naar de verbinding tussen binnenschoolse en buitenschoolse cultuureducatie. En we spraken met de verschillende raadsfracties en de participatieraad. Voor een overzicht van alle personen en organisaties die we in het kader van de visieontwikkeling gesproken hebben verwijzen we naar bijlage 1.

De vele gesprekken en onderzoeken heeft ons waardevolle informatie opgeleverd. De resultaten van alle gesprekken en de onderzoeken zijn in dit document meegenomen en hebben gezorgd voor inspiratie voor de toekomstige plannen. Voor een totaaloverzicht van de opbrengst van de gesprekken en de onderzoeken verwijzen we naar bijlage 2. De highlights uit de onderzoeken en de gesprekken vatten we onderstaand als volgt samen:

- Het is steeds moeilijker om vrijwilligers te vinden en bestuursfuncties in te vullen. Dat is een bedreiging voor de culturele infrastructuur, omdat veel organisaties hun bestaansrecht ontlenen aan de inzet van vrijwilligers. Of het nu gaat om het Historisch museum in Slagharen, de Reestkerk in Balkbrug of de muziekverenigingen: zonder de enthousiaste inzet van vrijwilligers zouden zij niet bestaan.
- Het lukt de vrijwilligersorganisaties en verenigingen

steeds moeilijker nieuwe leden (waaronder met name jongeren) te werven. De bestaande structuur van lidmaatschap en het wekelijks repeteren past niet meer bij de huidige levensstijl van jongeren. Dat betekent enerzijds vergrijzing voor deze organisaties en het ontbreken van een uitdagende leefomgeving voor jongeren.

- Er zijn veel jongeren in de gemeente actief. Deze jongeren hebben behoefte aan zogenaamde maakplekken en broedplaatsen die verspreid zijn over de gemeente. Voor jongeren die zich na een eerste kennismaking verder willen bekwamen in een kunstdiscipline, zoals bijvoorbeeld samen een bandje beginnen, zijn er onvoldoende mogelijkheden.
- Culturele organisaties willen het publiek, de inwoners voorop, nog beter bereiken en daarin meer samen optrekken. Er is geen culturele agenda en de organisaties (veelal volledig bestaand uit vrijwilligers) hebben onvoldoende tijd en budget om marketing en promotie te professionaliseren. Daarnaast weten organisaties binnen de kunst en cultuur elkaar onvoldoende te bereiken. Het zou verstandig zijn om in ieder geval op het gebied van marketing en promotie de handen ineen te slaan.
- De gevolgen van de coronapandemie blijven ook nu nog voelbaar. Verenigingen hebben minder leden en er komen minder bezoekers naar culturele activiteiten. Gelukkig zien we dat het herstel is ingezet, maar sterk stijgende kosten en inflatie maken dat begrotingen onder druk blijven staan.
- Een belangrijke culturele voorziening in de gemeente, theater De Voorveghter, is uit z'n jasje gegroeid. Het theater draait goed en wordt regionaal en landelijk zeer gewaardeerd. De programmering is de laatste 10 jaar verder uitgebreid, waarbij het hoge zaalbezettingspercentage van ruim 70% (landelijk gemiddelde: 60%) op hetzelfde hoge niveau is gebleven. Ook de culturele en maatschappelijke functie van het theater is nog steeds groeiende. Helaas is het met de kwaliteit van het gebouw een stuk minder gesteld. Het gebouw kent grote tekortkomingen. Het gebouw is gedateerd en heeft niet de uitstraling die je bij een succesvol theater mag verwachten. Ook schiet de zaalcapaciteit en de toneeltechniek tekort, waardoor het steeds lastiger wordt een volwaardig theaterprogramma in Hardenberg te presenteren en de sociaal culturele functie goed te bedienen. Het theater mist hierdoor inkomsten. Verder voldoet het gebouw niet meer aan basale veiligheidseisen en arbeidsomstandigheden. Om de maatschappelijke en culturele rol goed te kunnen vervullen en de regionale functie te behouden is Theater De Voorveghter hard toe aan een grondige upgrade.

2. Onze visie op de toekomst

2.1. Kunst en cultuur zijn de zuurstof van onze samenleving

We investeren in de kracht van onze samenleving. Onze ambities richten zich op een mooie en aantrekkelijke gemeente. Waar het goed wonen, leven, werken en recreëren is. Waar mensen gelukkig kunnen zijn. Waar ruimte is om jezelf te ontwikkelen. Waar iedereen meedoet. En waar we omkijken naar elkaar. We gaan voor groei van de brede welvaart van onze inwoners. Dat gaat verder dan geld of bezit. Het gaat vooral ook om kwaliteit van leven. In een fijne en inspirerende leefomgeving met goede voorzieningen, ook op het gebied van kunst en cultuur.

Kunst en cultuur zijn als het ware de zuurstof van onze samenleving. Meer in het bijzonder onderkennen we onderstaande waarden en kwaliteiten die horen bij een aantrekkelijk cultureel klimaat.

De intrinsieke waarde van kunst en cultuur

Kunst is waardevol van zichzelf. Het doet iets met je. Kunst raakt je, inspireert je en zet je aan het denken. Het maakt je nieuwsgierig en zorgt voor ontmoeting. Het prikkelt de verbeelding. En draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling. Voor veel mensen geven kunst en cultuur het leven zin. Het is een deel van wie ze zijn. Het geeft ook de mogelijkheid om uit de dagelijkse werkelijkheid te stappen. Je deelt je creativiteit met je naasten, je omgeving en je gemeenschap.

Met kunst en cultuur voegen we kwaliteit toe

Kunst en cultuur maken de woon-, leef- of werkomgeving in onze gemeente mooier en beter. Met kunst en cultuur voegen we letterlijk kwaliteit toe. Dat verstevigt onze positie in de regio. Het maakt onze gemeente aantrekkelijker om te wonen, om te ondernemen of om op vakantie te gaan. Zo werken kunst en cultuur als een vliegwiel voor de brede welvaart en voor de groei van de gemeente Hardenberg.

Kunst en cultuur maken ons tot de unieke gemeente die we zijn

Kunst en cultuur geven onze gemeente kleur en karakter. De vele muziek-, toneel en kunstverenigingen laten zien wie we zijn. En waar we vandaan komen. Ons erfgoed vertelt ons over onze wortels. Kunst geeft ons inspiratie en creativiteit. Onze tradities zorgen voor saamhorigheid.

Ons cultureel erfgoed is van onschatbare waarde voor de toekomst

Cultureel erfgoed fungeert als het DNA van onze samenleving. Het houdt ons verbonden met onze roots en identiteit, waardoor we een gevoel van gemeenschap en saamhorigheid ervaren. Het versterkt de band tussen mensen, ongeacht hun achtergrond, en creëert een gedeeld besef van wie we zijn en waar we vandaan komen. Het behoud en de waardering van ons cultureel erfgoed zijn essentieel om een solide basis te leggen voor morgen. Door ons bewust te zijn van onze

regionale geschiedenis en Nedersaksische cultuur en tradities, kunnen we bouwen aan een betekenisvolle en duurzame toekomst voor onze regio. Het erfgoed fungeert als een kompas dat ons leidt naar een betere wereld voor komende generaties, waarin ze kunnen profiteren van het rijke culturele erfgoed dat we vandaag koesteren.

De maatschappelijke functie van plekken voor kunst en cultuur

Mensen ontmoeten elkaar vaak op plekken waar kunst en cultuur centraal staan. Bijvoorbeeld in de bibliotheek. Daar komen ook andere functies samen die belangrijk zijn voor onze inwoners en waarmee zij in staat worden gesteld volwaardig aan onze samenleving te kunnen deelnemen. Ook Theater De Voorveghter heeft een belangrijke maatschappelijke functie voor verenigingen, instellingen, scholen én ondernemers. We koesteren onze culturele voorzieningen, zoals de theaters en andere culturele presentatie- en ontmoetingsplekken. Muziek- en toneelverenigingen, artiesten, kunstenaars, gezelschappen, scholen en bedrijven krijgen er letterlijk een podium.

Een veerkrachtige samenleving dankzij kunst en cultuur

Het beleven van kunst en cultuur maakt je nieuwsgierig naar andere werelden en perspectieven. Het kan helpen om je beter te verplaatsen in anderen en in andere situaties. Om de rest van de wereld met een open en nieuwsgierige blik tegemoet te treden. Zo vergroten we met kunst en cultuur de veerkracht van onze samenleving. Dat biedt veel kansen bij belangrijke maatschappelijke opgaven. Bijvoorbeeld op het gebied van (mentale) gezondheid, talentontwikkeling, eenzaamheid, kansengelijkheid of inclusie. Want ook als het gaat om kunst en cultuur doet iedereen in de gemeente Hardenberg mee. Wie je ook bent, wilt zijn of waar je ook vandaan komt.

2.2. Speerpunten

We vinden het belangrijk om stevig in te zetten op het verder ontwikkelen van ons culturele bestel. Daar horen voorzieningen bij die passen bij de grootte, de groei en het karakter van onze gemeente. Op basis van onze visie op het belang van kunst en cultuur voor onze samenleving benoemen we de volgende speerpunten waarmee we richting willen geven aan de plannen voor de komende jaren, de initiatieven en de (prestatie-) afspraken die we maken met én de opdrachten die we geven aan onze partners.

- Belang voor de samenleving: een project of activiteit helpt inwoners om mee te doen, elkaar te ontmoeten en/of talenten te ontwikkelen.

- De inwoner staat centraal: een project of activiteit sluit aan op de vraag of behoefte van (een groep) inwoners; iedereen kan meedoen en het is voor iedereen bereikbaar.
- Bijdrage aan de leefbaarheid in onze gemeente: een project of activiteit versterkt of verrijkt ons culturele aanbod en/of culturele infrastructuur, het maakt Hardenberg aantrekkelijker.
- Belang van bewustwording van de plek waar mensen wonen, werken en leven. Het beschrijft hoe een project of activiteit met verhalen over geschiedenis, taal en cultuur kan bijdragen aan het vergroten van het bewustzijn bij inwoners.
- Samenwerking en verbinding: een project of activiteit stimuleert onderlinge samenwerking (ook met organisaties buiten de cultuursector) en maakt ons culturele netwerk steviger en aantrekkelijker.

We kunnen in Hardenberg bogen op een groot aantal actieve organisaties in de cultuur, veelal vrijwilligersorganisaties en verenigingen. Het aantal professionele organisaties is kleiner: voornamelijk De Voorveghter, de bibliotheek, Cultuurkoepel, de bioscoop en De Stuw (jongerenwerk). Deze groep vormt de ruggengraat van onze culturele infrastructuur en daarom krijgen deze organisaties ook substantiële steun van de gemeente. Zo'n positie brengt ook verantwoordelijkheid met zich mee. In de komende jaren kijken we (inhoudelijk en juridisch) kritisch naar de overeenkomsten. We zullen met deze groep nadere afspraken maken over hun rol in het culturele aanbod, in de onderlinge samenwerking en in de ondersteuning van verenigingen en vrijwilligersorganisaties. We willen concrete prestatieafspraken opstellen, onder andere over het bereik van hun activiteiten, over samenwerking met andere organisaties en over de maatschappelijke impact.

De speerpunten die we hier presenteren zullen we vertalen in een integraal afwegingskader dat we consequent toepassen in de prestatieafspraken met de professionele organisaties. Zo'n integraal afwegingskader zorgt voor meer samenhang in ons culturele bestel en geeft richting aan concrete plannen, initiatieven, opdrachten en de (prestatie-)afspraken met onze partners. Ook willen we dat integraal afwegingskader hanteren voor het beoordelen van subsidieaanvragen of initiatieven waarbij een bijdrage of inzet van de gemeente nodig is. En verder kan dat integraal afwegingskader worden benut als format voor de monitoring van de uitvoering van het cultuurbeleid in de periode 2024-2027. We willen jaarlijks monitoren en verantwoorden welke ontwikkeling we zien op de speerpunten van ons beleid.

3. Cultuurbeleid in een bredere maatschappelijke context

3.1. Relaties met andere beleidsterreinen

We zoeken de verbinding met andere beleidsthema's binnen het maatschappelijk, openbaar en ruimtelijk gebied. Met kunst en cultuur kunnen we immers meewerken aan opdrachten die er zijn én bijdragen aan vraagstukken zoals bijvoorbeeld laaggeletterdheid, onderwijs, eenzaamheid en meedoen (participatie), maar ook een aantrekkelijk vestigingsklimaat, inrichting van de publieke ruimte en versterken van recreatie en toerisme. We zetten ze hieronder kort uiteen.

Kernenbeleid

Vanuit de ambitie om de samenleving centraal te stellen en als lokale overheid meer aan te sluiten bij maatschappelijke initiatieven, krijgt cultuur ook een plek in het kernenbeleid. We bieden de Plaatselijke Belangen

mogelijkheden om op vereenvoudigde wijze financiële ondersteuning te krijgen voor kleinschalige culturele zaken. Daarnaast gaan wij het Fonds Maatschappelijke Initiatieven beter benutten, bijvoorbeeld door eventuele klemmende voorwaarden los te laten. Een toegankelijk fonds moet initiatieven die bijdragen aan de leefbaarheid mogelijk maken.

Dorpsvisies kunnen richtinggevend zijn voor bestedingen vanuit het fonds. Ook om die reden zetten wij onze bijdrage bij het opstellen van dorpsvisies voort en vergroten wij onze ondersteuning bij de uitvoering ervan. Dorpsvisies zijn waardevol en verdienen een serieuze aanpak met bijpassende gemeentelijke steun. De manier waarop wij daar invulling aan geven, zal onderdeel uitmaken van het op te stellen kernenbeleid. Het op te stellen kernenbeleid vormt een uitwerking van de Omgevingsvisie 'Landstad Hardenberg'.

Daarnaast kan een beroep gedaan worden op het fonds culturele burgerinitiatieven of het maatschappelijk initiatieven fonds door organisatoren die een culturele activiteit organiseren die wellicht niet direct gerelateerd is aan de dorpsvisie maar wel van toegevoegde waarde kan zijn voor de kern waarin dit georganiseerd wordt.

Jeugd

In de aanpak 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving', die voortbouwt op het IJslandse model, werken we aan een positieve leefomgeving waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Cultuur kan daaraan bijdragen: door in en buiten school talenten te ontwikkelen. Jongeren in onze gemeente zijn actief en er ontstaan nieuwe kunstvormen. Dat leidt tot een groeiende vraag naar plekken waar jongeren kunnen oefenen en kunnen experimenteren.

Economie

We investeren de komende jaren in nieuwe woningen. Dat is goed voor de economie én de sociaaleconomische positie. Maar dat vraagt ook iets van het voorzieningenniveau. In het Coalitieakkoord omschreven we het zo: 'Het toevoegen van deze woningen vraagt ook om ondernemerschap en innovaties van inwoners en bedrijven.' Dat geldt ook voor de culturele infrastructuur, zowel voor onze inwoners als voor bezoekers. Daarom investeren we in het op peil breng en houden van onze culturele organisaties.

Recreatie & toerisme

Zoals gezegd is cultuur een van de trekkers voor toerisme (inclusief de verhalen cultureel erfgoed). Niet alleen is het een aanleiding om te komen, maar het zorgt ook voor veel directe bestedingen in de lokale economie, zowel in het reguliere aanbod als bij speciale evenementen. Die zijn onlosmakelijk verbonden met de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de gemeente Hardenberg. Daarom zetten we cultuur ook in bij de promotie van Hardenberg als toeristische bestemming.

Onderwijs

Goed taalonderwijs draagt bij aan participatie en integratie, zowel van laaggeletterde inwoners als van nieuwkomers. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor inburgering hebben wij daarom een uniform en kwalitatief goed aanbod voor inburgeraars. Dat helpt bij uitstroom naar werk, naar een vervolgopleiding of naar maatschappelijke activiteiten. Daarnaast verkennen we de mogelijkheid om in samenwerking met de Overijssel-academie de Nedersaksische taal en cultuur aan te bieden bij diverse doelgroepen in de Hardenbergse samenleving.

Gebouwen en locaties

Hoewel kunst en cultuur niet gaat over materiële zaken kunnen we dit niet los van elkaar zien. Voor bijna alle organisaties en verenigingen is een gebouw of een plek om te oefenen een voorwaarde voor hun bestaansrecht. Dit kan een eigen pand zijn, of een pand die eigendom is van de gemeente of een accommodatie die gehuurd wordt van een derde partij. Ook voor een concert, een evenement, een voorstelling, een expositie of een kunstmarkt is het beschikken over een locatie met goede voorzieningen een voorwaarde voor succes. Daar waar nodig geven we in onze plannen aandacht aan de benodigde faciliteiten. Dit kan betrekking hebben op het beschikbaar stellen van een locatie, het faciliteren hiervan of het financieel ondersteunen van huisvesting.

Evenementen

We vinden het belangrijk dat er bruisende evenementen zijn in de gemeente. Krachtige en verschillende soorten (culturele) evenementen zorgen voor een levendige en aantrekkelijke gemeente en zetten onze gemeente op de kaart. De gemeente ondersteunt evenementen die voldoen aan de criteria. Hiervoor verwijzen we naar de bestaande evenementenregeling.

3.2. Samenwerking met andere overheden

Kunst en cultuur in Hardenberg staat niet op zichzelf. Waar het mogelijk is, gebruiken we subsidieregelingen van het Rijk en de provincie Overijssel en werken we samen en stemmen we af. Voorbeelden zijn de bibliotheek en cultuureducatie: hierin werken we nauw samen met de provincie. Ook maken we afspraken met onze buurgemeenten, bijvoorbeeld over Kunstwegen.

De gemeente is verantwoordelijk voor het eigen cultuurbeleid, waaronder cultuureducatie en amateurkunst. Hieronder valt bijvoorbeeld het subsidiëren van theatervoorzieningen, musea, amateurkunst en de bibliotheek.

De provincie Overijssel zet in op cultuureducatie, meedoen en talentontwikkeling, ondersteunt samenwerking (zoals o.a. het Overleg Kleine Theaters Overijssel) en ondersteunt de ontwikkeling van de maatschappelijke bibliotheek.

Met onze buurgemeenten werken we samen in de Stedelijke cultuurregio Zwolle (22 gemeenten) en met Ommen werken we aan het zichtbaar maken, beleven en openstellen van informatie uit het verleden van de Ommerschans.

4. Uitwerking programmaliijnen cultuurbeleid

4.1. Programmaliijnen cultuurbeleid

Gevoed door de opbrengst van het interactieve proces en het belang dat we onderkennen aan kunst en cultuur voor onze samenleving, benoemen we de volgende programmaliijnen waarmee we ons cultuurbeleid in de periode 2024-2027 vorm en inhoud willen geven:

- Kunst en cultuur krijgen een podium in de samenleving.
- Kunst en cultuur als bron voor talentontwikkeling.
- Kunst en cultureel erfgoed zorgen voor identiteit en vertellen wie we zijn.

Elke programmaliijn omvat een aantal ambities en maatregelen. In de volgende paragrafen werken we deze programmaliijnen nader uit, waarbij we steeds beschrijven wat de huidige situatie is, waar we naar toe willen en welke maatregelen daarvoor nodig zijn.

Ook voor de programmaliijnen geldt dat we jaarlijks zullen verantwoorden hoe het met de uitvoering staat, wat eventuele volgende stappen zijn en in hoeverre bijsturing gewenst of noodzakelijk is.

4.2. Kunst en cultuur krijgen een podium in de samenleving

De Voorvegter

In de kern Hardenberg staat sinds 1990/1991 theater De Voorvegter die inmiddels meerdere keren is verbouwd. De laatste verbouwing dateert van 2007 waarbij het aantal stoelen in de grote zaal is uitgebreid naar 480. Door de jaren heen heeft het theater een belangrijke plek verworven in onze samenleving en in de regio. De professionele programmering is breed en gevarieerd en vormt een goede afspiegeling van het landelijk aanbod (met uitzondering van de allergrootste theaterproducties). Er wordt ruimte geboden aan amateurkunst, muziek- en toneelverenigingen, scholen en aan andere sociaal-maatschappelijke organisaties en bedrijven. Theater De Voorvegter stimuleert inwoners om mee te doen, samen te werken, elkaar te ontmoeten en/of talenten te ontwikkelen. Het draagt bij aan de leefbaarheid in onze gemeente en haar activiteiten sluiten aan op de behoeften van de inwoners van de gemeente Hardenberg. De Voorvegter is daarnaast adviseur en partner voor de andere podia in de gemeente Hardenberg, draagt bij aan culturele evenementen en zoekt naar samenwerking tussen de theaters, sociaal-maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en evenementen. De bezoekersaantallen zijn weer op het niveau van voor de coronacrisis en De Voorvegter ziet mogelijkheden verder te groeien zowel in programma als in publieksbereik.

Het gebouw vertoont evenwel ernstige tekortkomingen:

- Het gebouw is gedateerd en heeft niet de uitstraling die je bij een succesvol theater mag verwachten.

- De zaalcapaciteit en de toneeltechniek schieten tekort, waardoor het steeds lastiger wordt een volwaardig theaterprogramma in Hardenberg te presenteren en de culturele, maatschappelijke en zakelijke functie waar te maken.
- Het gebouw voldoet niet meer aan basale veiligheidseisen en arbeidsomstandigheden.

Waar willen we naar toe?

We willen toe naar een robuuste en toekomstbestendige theatervoorziening. Het profiel van De Voorveghter dat ons voor ogen staat bestaat uit de volgende onderdelen:

- Culturele functie. We willen dat De Voorveghter een volwaardig theaterprogramma kan blijven presenteren dat een goede afspiegeling vormt van het landelijke aanbod. Behoud van een volwaardig theaterprogramma vinden we van belang omdat De Voorveghter daarmee ook op termijn een aantrekkelijke voorziening is die bijdraagt aan leefklimaat van Hardenberg en aan het vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven en inwoners. Ook is een volwaardig theaterprogramma in onze ogen noodzakelijk om regiofunctie van Hardenberg goed in te kunnen vullen.
- Maatschappelijke functie. De Voorveghter moet ruimte bieden aan een verdere groei van de maatschappelijke verhuur aan verenigingen/ amateurkunst, scholen en sociaal-culturele instellingen. De combinatie van de culturele en de maatschappelijke functie is kenmerkend voor De Voorveghter en draagt bij aan het succes van deze voorziening. Deze combinatie van functies willen we ook voor de toekomst veilig stellen.
- Economische functie. De Voorveghter moet ruimte bieden aan een verdere groei van de zakelijke verhuur en horeca voor bedrijven en particulieren. Meer in brede zin willen we dat De Voorveghter een aantrekkelijke culturele voorziening blijft die bijdraagt aan een positief vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven en inwoners.
- Aanjager in het (sociaal-)culturele web. We willen dat De Voorveghter zich verder ontwikkelt als aanjager van samenwerking, o.a. met de andere theaters in Hardenberg en het bredere (sociaal-)culturele veld.
- Versterking centrumfunctie. We willen dat De Voorveghter ook bezoekers blijft trekken uit de regio en bijdraagt aan de centrumfunctie die Hardenberg voor de regio heeft. In het verlengde hiervan willen we dat De Voorveghter qua gebouw en programma gaat bijdragen aan een versterking van het centrum van de kern Hardenberg.
- De ambitie van De Voorveghter als robuuste en toekomstbestendige theatervoorziening plaatsen

we nadrukkelijk in het kader van de Omgevingsvisie Landstad Hardenberg. Daarin hebben we o.a. aangegeven de knooppuntfunctie van de 'stad' Hardenberg te willen versterken. Daarbij willen we de relatie tussen centrum en (jacht)haven versterken, waarbij we onder meer inzetten op een verdere ontwikkeling van het cultuurcluster (De Voorveghter, bibliotheek en bioscoop) en de openbare ruimte in het centrumgebied een kwaliteitsimpuls geven.

De accommodatie en de organisatie van De Voorveghter moeten zodanig zijn dat het beoogde profiel kan worden waargemaakt. In het recente verleden is al studie verricht naar de toekomst van De Voorveghter (Scenariostudie Blue Yard/Henk Scholten; zie bijlage). We willen opdracht geven voor verdere planontwikkeling om te komen tot een robuuste en toekomstbestendige theatervoorziening. Deze verdere planontwikkeling heeft enerzijds betrekking op de accommodatie en anderzijds op de organisatie en exploitatie van De Voorveghter.

Qua accommodatie willen we uitgewerkt zien wat nodig is om De Voorveghter te verbeteren, zodanig dat:

- De zaalcapaciteit en de foyers worden uitgebreid.
- De toneeltechniek en toneeltoren worden geactualiseerd.
- De horecafunctie wordt geoptimaliseerd.
- De accommodatie weer aan standaard eisen voor veiligheid en Arbo voldoet.
- Het hele gebouw een meer uitnodigend karakter krijgt.

We nemen de volgende maatregelen:

- We willen opdracht verlenen voor een huisvestingsonderzoek waarin een programma van eisen wordt opgesteld op basis van de hiervoor geschetste uitgangspunten. Onderdeel van de opdracht is inzichtelijk te maken welke maatregelen en ingrepen aan het gebouw nodig zijn, welke varianten daarin nog denkbaar zijn, of uitgegaan moet worden van renovatie en vernieuwbouw dan wel van algehele nieuwbouw. Ook moet het huisvestingsonderzoek inzichtelijk maken in hoeverre De Voorveghter een versterkend element kan zijn in de centrumplanontwikkeling. Het huisvestingsonderzoek zal verder uit moeten wijzen wat indicatief de kosten zijn van de verschillende opties en varianten, zodat een gefundeerde keuze kan worden gemaakt. We zullen een deskundig bureau selecteren dat ons begeleidt in de planontwikkeling.
- In samenhang met het huisvestingsonderzoek willen we opdracht verlenen voor het opstellen van een

businesscase. De businesscase moet inzichtelijk maken welke aanpassingen in organisatie en exploitatie nodig zijn om de culturele, maatschappelijke en economische functie van De Voorveghter minimaal op eenzelfde niveau te houden en mogelijk zelfs uit te breiden, wat daarvan de kosten zijn en in welke mate die gedekt kunnen worden uit stijging van de eigen inkomsten c.q. in hoeverre de gemeente een eventuele stijging van het exploitatietekort zal moeten afdekken.

Infrastructuur podia en presentatie gemeentebreed

Behalve De Voorveghter hebben we in onze gemeente op karakteristieke en sfeervolle locaties een aantal andere presentatieplekken. Na een verplaatsing en restauratie is in 2010 De Gashouder in Dedemsvaart in gebruik genomen als sfeervol theater en poppodium. Een unieke voorziening met een ronde zaal (100 plaatsen) en met meerdere ruimtes die gebruikt worden voor vergaderingen, feesten, lezingen etc. Evenzeer bijzonder en uniek is het Bostheater in Gramsbergen. Na een grondige renovatie biedt dit openluchttheater ruimte voor ruim 300 bezoekers. In de natuur en verscholen in het groen van Balkbrug ligt het openluchttheater Avereest. Dit theater met ca. 300 zitplaatsen is voor veel doeleinden te gebruiken zoals toneelvoorstellingen, zang, muziek, cabaret en kerkdiensten. In het Reestdal ligt de eeuwenoude monumentale Reestkerk. De kerkzaal biedt ruimte aan 275 bezoeker en in 2015 is de kerk uitgebreid met de Reestkamer. De Reestkerk en Reestkamer zijn uitermate geschikt voor diverse culturele activiteiten waaronder concerten, lezingen en exposities.

Op dit moment wordt er steeds meer samengewerkt tussen de verschillende theaters en presentatieplekken. Zo worden elkaars voorstellingen gepromoot en komen er steeds meer gezamenlijke uitingen. Daarnaast verzorgt De Voorveghter bijvoorbeeld advies en ondersteuning op het gebied van programmering, marketing, bedrijfsvoering en theatertechniek en programmeert De Voorveghter voorstellingen voor het Bostheater in Gramsbergen.

Waar willen we naar toe?

We hebben de ambitie dat onze inwoners op zoveel mogelijk plaatsen van kunst en cultuur kunnen genieten. Dat versterkt de leefbaarheid, draagt bij aan de ontwikkeling van mensen en talenten en geeft een impuls aan recreatie en toerisme. Ook zien we mogelijkheden om de samenwerking tussen de theaters en presentatieplekken te versterken.

We nemen de volgende maatregelen:

- We ondersteunen de groei, de professionalisering en de programmering van de theaters en presentatieplekken elders in de gemeente, te weten het Openluchttheater Gramsberger Bosje, De Gashouder, De Reestkerk en Openluchttheater Avereest. Daartoe stellen we voor elk van deze podia een programmeringsbudget beschikbaar.
- Om de samenwerking onder andere op het gebied van promotie en marketing te stimuleren stellen we aanvullend een budget beschikbaar.
- We zorgen ervoor dat De Voorveghter de kleinere podia (met veelal vrijwilligers) kan blijven ondersteunen met professionele kennis op het gebied van Theater, programmering, theatertechniek, publieksbereik etc. Hierbij blijven de podia zelf verantwoordelijk voor hun eigen activiteiten en zetten hiermee de vrijwilligers van de verschillende locaties zelf in hun kracht.

Beeldende kunst

In het LOC is Stichting HardenbergArt gehuisvest. HardenbergArt organiseert exposities, beheert de kunstuitleen, ontwikkelt en voert projecten uit voor met name het primair onderwijs.

In 2022 is de bibliotheek in het LOC opnieuw ingericht waarbij HardenbergArt fysiek geïntegreerd is in de bibliotheek. De samenwerking van HardenbergArt met de overige gebruikers van het LOC is hierdoor versterkt.

In de gemeente zijn diverse kunstenaars actief. De kunstenaars zijn niet verenigd in een platform van lokale kunstenaars.

Bij de aanvang van de bouw van het gemeentehuis is de samenwerking gezocht met de Fundatie. Met ingang van 2012 verzorgt de Fundatie professionele exposities in de centrale hal van ons gemeentehuis. Met deze exposities brengen we hoogwaardige kunst dichterbij de inwoners en bezoekers van het gemeentehuis. Hierdoor worden bezoekers geprikkeld en raken mogelijk meer geïnteresseerd in beeldende kunst.

Waar willen we naar toe?

We nemen de volgende maatregelen:

- In de gemeente kennen we één organisatie die zich bezighoudt met het organiseren van exposities, cultuureducatie en kunstuitleen namelijk HardenbergArt. Op basis van een subsidieovereenkomst versterken we de positie van deze organisatie en gaan we het aanbod in de gemeente uitbreiden.
- We onderzoeken of een Platform beeldende kunstenaars nodig is en welke mogelijkheden hiervoor zijn.

We gaan met HardenbergArt in gesprek over het samenstellen van een platform en de initiërende of faciliterende rol van HardenbergArt in deze ontwikkeling.

- De samenwerking met de Fundatie wordt voortgezet en daar waar mogelijk aangevuld en / of uitgebreid.

Publieksbereik

Onze gemeente kent een rijk verenigingsleven en een breed cultureel aanbod voor jong en oud. Er zijn tal van activiteiten, voorstellingen, concerten en mogelijkheden om deel te nemen aan cursussen en lessen. Het totaaloverzicht van het verenigingsleven, het aanbod voor de verschillende doelgroepen en culturele activiteiten en evenementen ontbreekt.

Waar willen we naar toe?

We nemen de volgende maatregelen:

- We faciliteren een uitgewerkt marketing- en promotieplan, opgesteld door een deskundige in samenwerking met de gezamenlijke culturele organisaties waardoor de samenwerking en de gezamenlijke programmering wordt bevorderd.
- Door een platform te creëren helpen we makers zichzelf te vermarkten, zorgen we voor een totale culturele agenda (waar we trots op kunnen zijn) en zorgen we voor meer verbinding tussen de culturele partijen/makers).

4.3. Kunst en cultuur als motor voor talentontwikkeling

Cultuureducatie

Met financiële ondersteuning van de provincie Overijssel maken leerlingen van het basisonderwijs onder schooltijd kennis met kunst en cultuur. Het aanbod wordt verzorgd door de Stichting Kind & Cultuur Hardenberg en de Culturele Commissie Avereest. Hiermee worden jaarlijks ongeveer 5.700 kinderen bereikt.

De gemeente Hardenberg heeft, samen met een aantal schoolbesturen, het Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs Overijssel 2019-2026 ondertekend. Hiermee hebben betrokken partijen de ambitie uitgesproken om over een langere periode structurele afspraken te maken over de inhoud, tijd en budget van cultuuronderwijs. Dit moet resulteren in een lokaal convenant cultuuronderwijs.

Met een gevarieerd, buitenschools aanbod, brengt de Cultuurkoepel Vechtdal kinderen van 0 tot 12 jaar in aanraking met actieve vormen van kunst en cultuur. Tegen een laag tarief kunnen kinderen in hun eigen wijk/dorp kortdurende cursussen volgen die gericht zijn op kennismaken en ontdekken. Cultuurkoepel Vechtdal werkt zoveel mogelijk samen met lokale amateurkunstaanbieders. Deze aanbieders kunnen de kinderen een vervolgtraject aanbieden zodat zij hun talenten verder kunnen ontwikkelen.

Waar willen we naar toe?

Talentontwikkeling is een investering in de toekomst. Samen met cultuuraanbieders willen wij kinderen en jongeren zo veel mogelijk kansen bieden om hun creatieve talenten te ontdekken en te ontwikkelen. Dit is belangrijk voor de persoonlijke ontwikkeling, voor de ontwikkeling van zelfstandig denkende burgers en voor een creatieve, innovatieve en nieuwsgierige samenleving. We blijven investeren in cultuureducatie, zowel binnen als buiten school. De ambitie is dat alle kinderen en jongeren kennis maken met kunst & cultuur. Daardoor leren zij zichzelf en hun talenten kennen, worden ze creatiever, leren zij te onderzoeken en kritisch te denken. Dit draagt eraan bij dat kinderen en jongeren zich ontwikkelen tot volwassenen die in staat zijn om mee te doen in een steeds veranderende wereld.

We nemen de volgende maatregelen:

- We willen de deelname van kinderen aan cultuur (educatieve) activiteiten verhogen. Daarover maken we aangescherpte afspraken met Cultuurkoepel Vechtdal, Stichting Hafabra, de culturele commissies, de bibliotheek, de theaters en HardenbergArt, De Voorveghter.
- Cultuuronderwijs krijgt een blijvende plek in het onderwijs en de verbinding tussen de activiteiten op school en buiten school wordt sterker. Dat doen we

samen met de provincie Overijssel, Cultuurkoepel Vechtdal, het onderwijs, De Voorveghter, culturele commissies en culturele aanbieders.

Jongerencultuur

Vooral over het gebrek aan voorzieningen voor jongeren zijn veel zorgen geuit. Ook laagdrempelig aanbod sluit niet altijd aan bij de wensen en behoeften van de jongeren. Jongeren missen de zogenaamde maakplekken en er is geen tot weinig ruimte om te experimenteren. Daarnaast zijn jongeren zoekende naar mogelijkheden in het ontwikkelen van hun talenten.

Waar willen we naar toe?

Zowel voor de ontwikkeling van onze jeugd als voor de aantrekkelijkheid van de gemeente voor jongeren is het hoog tijd om een impuls te geven aan de jongerencultuur. We gaan daarbij uit van de wensen en behoeften van jongeren zelf: zij weten het beste wat ze nodig hebben.

We nemen de volgende maatregelen:

- We investeren, via een specifieke en ambitieuze opdracht aan de Stuw, Cultuurkoepel Vechtdal, de bibliotheek, Hardenberg Art en de podia, in nieuwe vormen en activiteiten op het gebied van jongerencultuur.

- We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor (het maken van) één of meer creatieve (broed) plekken waar nieuwe ideeën worden bedacht. Dat doen we in overleg met Cultuurregio Zwolle, Vaktor en lokale partners.
- Muziekonderwijs en de ontwikkeling van muzikale talenten krijgen meer aandacht en krijgen een goede plek. We werken hierin samen met Stichting Hafabra en Cultuurkoepel Vechtdal.

De maatschappelijke, culturele en educatieve rol van de bibliotheek

Stichting Openbare bibliotheken Hardenberg is gevestigd in de kernen Hardenberg, Dedemsvaart, Balkbrug, Bergentheim, Gramsbergen en Slagharen. Daarnaast heeft de Stichting in de volgende kernen een servicepunt: Kloosterhaar, Lutten, Sibculo, De Krim en Mariënberg. De gemeente heeft op basis van een vierjarige overeenkomst een subsidierelatie met de Stichting.

Landelijk en provinciaal is er veel aandacht voor de (door)ontwikkeling van de bibliotheek. In Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob) heeft de bibliotheek 5 kerntaken:

- Ter beschikking stellen van kennis en informatie.
- Bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie.
- Bevorderen van lezen en laten kennismaken met literatuur.
- Organiseren van ontmoeting en debat.
- Laten kennismaken met kunst en cultuur.

Deze kernfuncties gelden ook voor onze bibliotheek. Met de kerntaken Bevorderen van lezen en laten kennismaken met literatuur en Laten kennismaken met kunst en cultuur, is de bibliotheek een belangrijke voorziening in ons cultuurbeleid. Met de kanttekening dat de bibliotheek behalve culturele functies ook maatschappelijke en educatieve functies vervult. Onder het motto 'iedereen kan meedoen in de samenleving' is de bibliotheek de expertpartner voor de ondersteuning van basisvaardigheden, waar laaggeletterden worden ondersteund, waar je kennis kunt ophalen, waar je anderen kunt ontmoeten, digitaal vaardiger kunt worden, kunt lezen en je persoonlijk kunt ontwikkelen.

Waar willen we naar toe?

De rol en functie van de bibliotheek verandert en de bibliotheek wordt als maatschappelijke, culturele en educatieve voorziening steeds meer een huis van de samenleving. Landelijk en provinciaal is er veel aandacht voor de (door)ontwikkeling van de bibliotheek. Onder het motto 'iedereen kan meedoen' is de bibliotheek, samen met vrijwilligersorganisaties, een belangrijke partner voor de ondersteuning van basisvaardigheden.

We nemen de volgende maatregelen:

- We zetten de programma's voor laaggeletterden en voor (taal)ontwikkeling voor nieuwkomers voort.
- We maken afspraken met de bibliotheek en het primair onderwijs over het verder ontwikkelen en uitbreiden van de Bibliotheek op school en in de Kinderopvang (dBos en Boekstart).
- We vragen de bibliotheek een voorstel te doen voor het verder veraangamen van de verschillende vestigingen tot uitnodigende huiskamers van de kern of wijk. We vragen de bibliotheek hierbij in te spelen op de provinciale regeling Toekomstkracht Bibliotheken Overijssel, die als doel heeft de betekenis van bibliotheken te versterken om inwoners van Overijssel volwaardig te laten meedoen aan de samenleving.

4.4. Kunst en cultureel erfgoed zorgen voor identiteit en vertellen wie we zijn

Onze geschiedenis

In meerdere kernen binnen onze gemeente zijn historische verenigingen actief. Deze organisaties zijn verenigd in een platform.

In Hardenberg, Dedemsvaart, Gramsbergen, Slagharen, Sibculo en Kloosterhaar zijn musea gevestigd. Deze musea bewaken en beheren ons lokale erfgoed en brengen onze lokale geschiedenis voor het voetlicht, o.a. via educatieve programma's voor het onderwijs.

Waar willen we naar toe?

Cultureel erfgoed is overal om ons heen. Het zijn alle tastbare sporen, gebouwen, historische verhalen, onze Nedersaksische taal en cultuur met haar gebruiken en tradities die wij willen bewaren en willen doorgeven aan volgende generaties. Samen met culturele organisaties willen wij onze inwoners de gelegenheid bieden om kennis te maken met en betrokken te zijn bij ons cultureel erfgoed, zodat ze ervan kunnen leren, het kunnen bewonderen en bij kunnen dragen aan het behoud en ontwikkelen, zodat ook anderen ervan kunnen genieten.

We nemen de volgende maatregelen:

- Jongeren maken kennis met ons cultureel erfgoed op een voor hen aansprekende manier. We zien daar een grotere rol weggelegd voor de historische verenigingen en musea. Om te zorgen dat de manier van aanbieden aansluit bij de beleving van jongeren, betrekken we Cultuurkoepel Vechtdal en De Stuw hierbij. Ook zoeken we de samenwerking met de (activiteiten en programma's van de) provinciale organisatie Overijsselacademie, het kennisinstituut en productiehuis voor regionale geschiedenis, de Nedersaksische taal en cultuur.
- Inwoners met dementie voelen zich beter door projecten over verhalen, tradities en gebruiken van vroeger. Historische verenigingen, zorginstellingen, culturele aanbieders gaan we hierbij betrekken. De Overijsselacademie kan ons hierin adviseren.
- In 2027 herdenken en vieren we het 800-jarig jubileum van de Slag bij Ane. Een uniek moment in de geschiedenis dat het verdient om verteld te worden en in het heden een betekenis te geven. We werken samen met de Gemeente Coevorden en de Provincies Overijssel en Drenthe om het jubileum groots te vieren.
- De herdenking van de Slag bij Ane grijpen we aan om meer inwoners bij ons erfgoed te betrekken. Samen met onder andere de Overijsselacademie, de

historische verenigingen en de musea. We stellen een actieplan op om erfgoedgemeenschappen te versterken en hoe dat het beste kan worden gefaciliteerd.

Aantrekkelijke gemeente

Verspreid over de gemeente Hardenberg staan kunstwerken in of bij kerken en scholen, op pleinen en in parken. Een groot deel staat op prachtige locaties en zijn als het ware opgenomen in de natuurlijke omgeving. Op www.kunstinhardenberg.nl zijn de kunstwerken overzichtelijk en per kern weergegeven.

De uitstraling van een kunstwerk staat en valt met goed en structureel onderhoud. Onderhoud vindt op dit moment -indien nodig- incidenteel plaats. Daarnaast heeft Hardenberg een aantal kunstwerken op haar grondgebied staan die deel uitmaken van de internationale route van Kunstwegen. Een 'buitenmuseum' bestaande uit 64 kunstwerken die langs de Vecht opgesteld zijn tussen Nordhorn en Zwolle. Een route van 132 km waarin kunst, natuur, geschiedenis en landschap met elkaar verweven zijn. De subsidierelatie van de vier (Vechtdal)gemeenten (Zwolle, Dalfsen,

Ommen en Hardenberg) met Kunstwegen is in 2016 beëindigd. Deze vier gemeenten staan wel met het bestuur van Kunstwegen in contact over ontwikkelingen en mogelijke toekomstige vernieuwde samenwerking waarbij ook de provincie Overijssel partner is.

Waar willen we naar toe?

Om het verblijf in de gemeente nog aantrekkelijker te maken, investeren we in het toegankelijk maken van kunst in de openbare ruimte. Daarnaast helpt ook de eerder genoemde impuls voor gezamenlijke marketing en promotie (zie Publieksbereik) met het onder de aandacht brengen van culturele activiteiten en evenementen.

We nemen de volgende maatregelen:

- Samen met de gemeenten Zwolle, Dalfsen en Ommen, de Provincie Overijssel en Stichting Kunstwegen investeren we in sterkere promotie van Kunstwegen.
- We besteden de komende jaren meer aandacht aan (het onderhoud van) kunst in de openbare ruimte. We zetten ons in om kunst in de ruimtelijke planontwikkeling een plek te geven.

5. Financiële vertaling

We doen extra investeringen vanwege de nieuwe ambities of te nemen maatregelen 2024-2027.

De bijstellingen en de benodigde investeringen voor 2024-2027 zijn in onderstaande overzichten opgenomen waarbij wordt opgemerkt, dat:

- Voor wat betreft een aantal investeringen financiële dekking wordt gevonden binnen de reguliere budgetten.
- Er op dit moment nog geen duidelijkheid is over eventuele toekomstige financieringsmogelijkheden ten behoeve van de bibliotheek.
- De investeringen 2024, 2025 en 2026 incidenteel zijn waarbij op basis van evaluaties de benodigde investeringen 2027 – inclusief dekkingsmogelijkheden – worden bepaald.

Programmalijn Kunst en cultuur zijn zuurstof voor de samenleving	2024	2025	2026	2027
De Voorveghter (1)	-	-	-	-
Bijdrage podia	30	30	30	p.m.
HardenbergArt (2)	13	52	52	p.m.
Samenwerking Fundatie (3)	-	-	-	-
Marketing- en promotieplan (4)	-	-	-	-
Totaal	43	82	82	p.m.

Programmalijn Kunst en cultuur als motor voor talentontwikkeling	2024	2025	2026	2027
Verhoging deelname activiteiten	40	40	40	p.m.
Cultuureducatie onderwijs	30	30	30	p.m.
Jongerencultuur	-	50	50	p.m.
Creatieve broedplekken (5)	18	50	50	p.m.
Muziekonderwijs (6)	-	-	-	-
Laaggeletterdheid (7)	-	-	-	-
DBos en Boekstart (8)	-	67	137	p.m.
Rol bibliotheek (9)	50	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal	138	237	307	p.m.

Programmalijn Kunst en cultuur geven kleur aan de gemeente	2024	2025	2026	2027
Jongeren en cultureel erfgoed (10)	-	-	-	-
Inwoners met dementie (11)	-	15	15	p.m.
Herdenking Slag bij Ane	-	25	25	p.m.
Kunswegen (12)	-	-	-	-
Onderhoud kunst openbare ruimte	15	15	15	p.m.
Totaal	15	55	55	p.m.

Totalen alle ambities/programmalijnen	2024	2025	2026	2027
	196	374	444	p.m.

- (1) We verkennen hoe we het theater op langere termijn toekomstbestendig kunnen houden waarbij de relatie wordt gelegd met de centrumontwikkeling kern Hardenberg. In de conceptbegroting 2024 is een bedrag opgenomen van € 100.000. De financiële consequenties van het proces van verkenning, onderzoek en studie worden ten laste gebracht van dit budget.
- (2) Budget wordt ingezet voor programmering (2024-2026) en huisvesting LOC (2025 en 2026)
- (3) Dekking wordt gevonden binnen de reguliere budgetten.
- (4) Dekking wordt gevonden binnen de reguliere budgetten.
- (5) Betreft in 2024 de bijdrage voor Cultuurregio Zwolle. In 2024 worden de mogelijkheden van creatieve broedplaatsen voor jongeren onderzocht. De gevraagde investering 2025 en 2026 is indicatief.
- (6) Dekking wordt gevonden binnen de reguliere budgetten.
- (7) Dekking wordt gevonden binnen de reguliere budgetten.
- (8) Dekking wordt in 2024 gevonden binnen budget Nationaal Programma Onderwijs. Dekking wordt in 2025 voor 50% gevonden budget Nationaal Programma Onderwijs.
- (9) Betreft cofinanciering subsidieregeling Toekomstkracht Overijsselse bibliotheken. 2025 – 2027: De bibliotheek krijgt landelijk en provinciaal veel aandacht. Er vindt onderzoek plaats naar mogelijke subsidieregelingen en financieringsmogelijkheden.
- (10) Benodigde investering is opgenomen in ambitie Jongerencultuur.
- (11) In 2024 vindt onderzoek plaats naar de mogelijkheden. Dit onderzoek zal ook duidelijkheid geven over de benodigde investering.
- (12) Dekking wordt gevonden binnen het reguliere budget Kunstwegen.

De financiële consequenties 2025-2027 worden integraal afgewogen bij het vaststellen van de jaarlijkse begroting.

Bijlage 1 Overzicht van betrokken partijen

In het 4e kwartaal 2022 zijn de organisaties als volgt bevestigd:

Inleiding

Wij gaan graag met u in gesprek over het onderwerp Kunst & Cultuur. Binnen onze gemeente gaan wij aan de slag met een vernieuwde meerjarige visie op Kunst & Cultuur. Deze kunnen wij niet opstellen zonder uw hulp. Wij hopen in gesprek samen tot mooie en wellicht vernieuwende inzichten te komen. Ter voorbereiding hebben wij een aantal vragen opgesteld, die als leidraad voor het gesprek kunnen dienen.

1. **In welke rol bent u actief binnen de sector Kunst & Cultuur?**
2. **Bent u op de hoogte van de huidige Visie Kunst en Cultuur Hardenberg ('Samen doen, de kracht van cultuur')?**
  - a. Zo ja,
    - i. wat vindt u van deze inhoud? Wat is uw mening over deze visie?
    - ii. Mist u iets in deze visie?
  - b. Zo nee,
    - i. Kunt u aangeven waarom u deze niet kent?
      1. (Bijvoorbeeld: is niet over gecommuniceerd)
3. **Wat is volgens u de waarde van Kunst & Cultuur?**
  - a. Wat is, zowel binnen als buiten uw eigen deelterrein, voor u de waarde van Kunst & Cultuur?
  - b. Wat merkt u ervan?
  - c. Wordt Kunst & Cultuur voldoende uitgedragen binnen onze gemeente? Wat mist u?
4. **Hoe ziet u de rol van de gemeente v.w.b. Kunst & Cultuur versus uw eigen rol?**
  - a. Wat verwacht u van de gemeente?
  - b. Hoe beschrijft u de samenwerking tussen u en de gemeente?
  - c. Hoe beschrijft u de samenwerking tussen verschillende partijen?
5. **Hoe kunnen wij met elkaar Kunst & Cultuur meer zichtbaar maken?**
  - a. Wat is volgens u het imago van Kunst & Cultuur?
  - b. Welke doelgroepen moeten we bereiken? Welke missen we nu?
  - c. Op welke manier moeten wij deze bereiken?
6. **Tot slot, even dromen, wat is uw ultieme droom als het gaat om Kunst & Cultuur in onze gemeente?**

De input van de volgende partijen is verwerkt

- Reestkerk Avereest
- Gashouder Dedemsvaart
- Stichting Program / Openlucht theater Gramsbergen
- Stichting Muziekeducatie Hardenberg
- Stichting HardenbergArt
- Stichting Hafabra
- Platform Historische verenigingen
- Samen Doen
- Openbare Bibliotheken Hardenberg
- Cultuurkoepel Vechtdal
- De Stuw
- Stichting Kind & cultuur
- Irma van Zand, beeldend kunstenaar
- Beleidsadviseurs Maatschappelijk en Ruimtelijke Domein
- Raadsfracties gemeente Hardenberg
- Fusiecommissie De Eendracht Hardenberg en Excelsior Bruchterveld
- Marojette en Twirlvereniging Talitha Slagharen
- Haarschut Kloosterhaar / Crescendo Kloosterhaar / Concordia Sibculo
- Jubal Dedemsvaart
- Leerlingorkest Ane
- The Fellowships of Acoustics
- Stichting SKOA
- Hardenbergs Christelijk Mannenkoor
- Muziektheater VAKK
- De Scheepsjagers
- Folkloristische Dansgroep d'Arnbarger Klepperties
- Fotoslag Slagharen
- De Voorveghter
- Historische Vereniging Avereest
- Jongerenband Spare Jerry's Kloosterhaar
- Jongerenband Green Monkeys Gramsbergen
- Dansschool Drenth
- Brian Vermeul, rapper
- Jongerenwerkers De Stuw
- Graffiti Wall Slagharen (Ruud Kessies)
- Leonarda van Eijk
- Impacter Zwolle

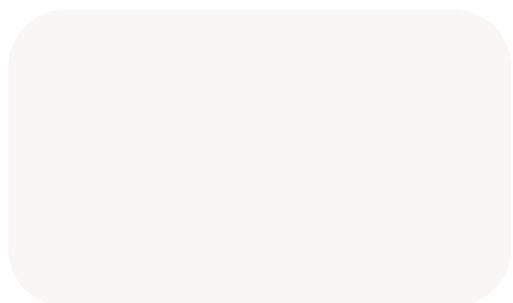
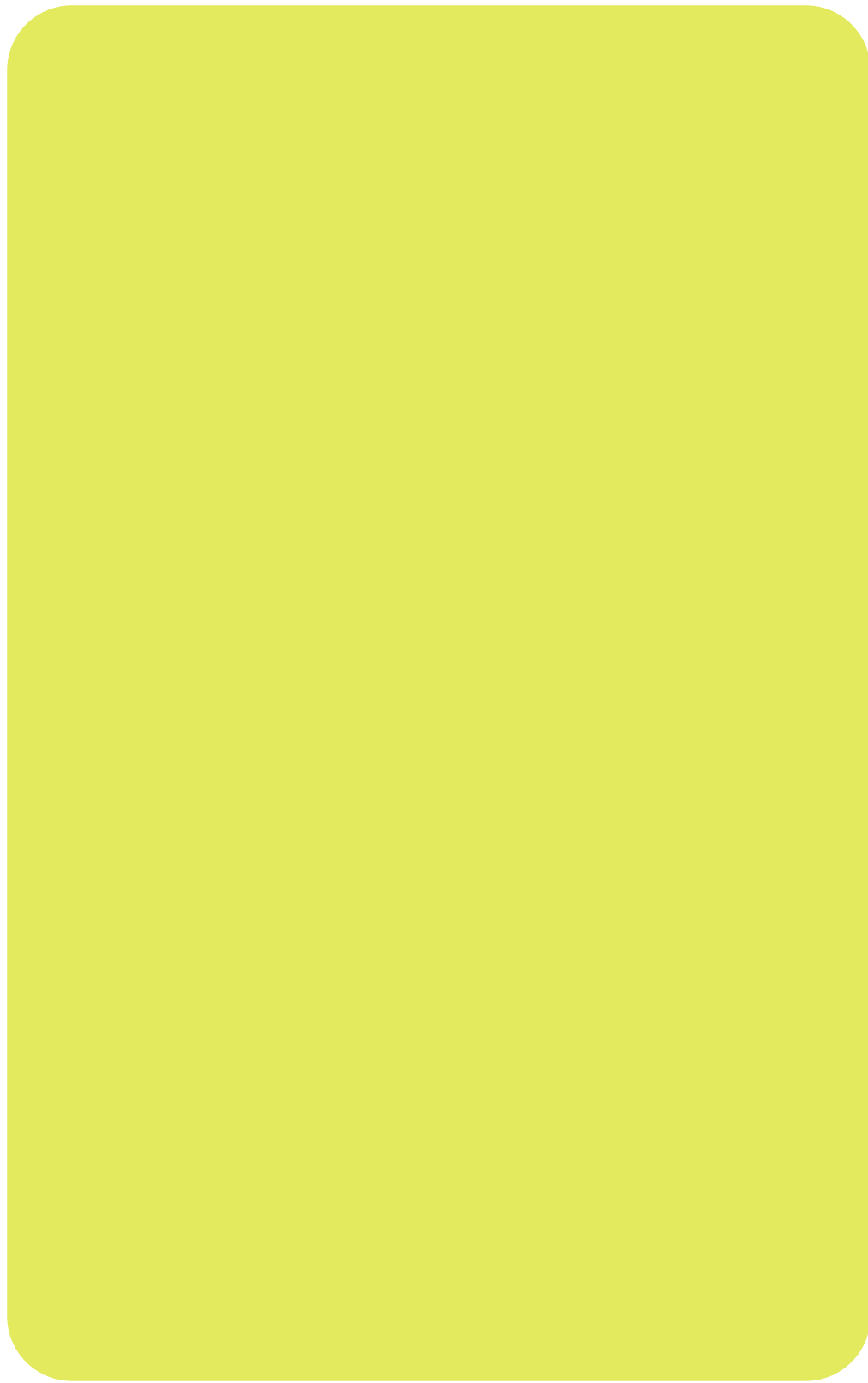
Partijen uit het onderzoek van Renee Nieuwenstein

- Enquête 39 scholen voor primair onderwijs
- Quick scan onder 14 houders voor Buitenschoolse opvang
- Verdiepende gesprekken met:
  - o CBS de Marsweide,
  - o Daltonschool De Groen
  - o Stichting Kind & Cultuur
  - o Stichting Culturele Commissie Avereest
  - o Kindcentrum De Matrix
  - o Kinderopvang Dikkertje Dap
  - o Stichting Hafabra Muziekonderwijs Hardenberg
  - o Stichting Muziekeducatie Hardenberg
  - o Cultuurkoepel Vechtdal
  - o Programmaleider NPO (Nationaal Programma Onderwijs)

Bijlage 2 Samenvatting van de opbrengst van de onderzoeken en de interviews

- We hebben in onze gemeente een breed aanbod aan culturele voorzieningen. Maar we hebben zeker niet alles.
- Er is veel enthousiasme en betrokkenheid.
- Organisaties vertellen met trots over hun eigen organisatie en activiteiten.
- De samenwerking met de muziekverenigingen krijgt steeds meer vorm.
- Organisaties zijn klaar voor een volgende stap: 'het mag en kan zeker een onsje meer zijn'.
- Samenwerken is nodig en is ook succesvol. En de bereidheid tot samenwerking is er bij veel organisaties.
- De basis voor samenwerken is elkaar goed kennen en elkaar weten te vinden. Deze basis ontbreekt.
- Er is behoefte aan een versterking van de samenwerking tussen podia en theaters.
- Het aanbod beeldende kunst is kwetsbaar.
- Kunst en cultuur is in brede zin te weinig zichtbaar.
- Er zijn veel actieve jongeren in onze gemeente. Maar een groot deel is niet zichtbaar.
- Het culturele aanbod sluit minder / niet aan bij de wensen van jongeren.
- Er ontstaan nieuwe kunstvormen. Maar aandacht hiervoor ontbreekt.
- Er zijn weinig uitgaansmogelijkheden voor jongeren.
- Jongeren zoeken ruimte en hebben behoefte aan zogenaamde 'maakplekken' en 'broedplaatsen'. En dan bij voorkeur niet op één locatie in de gemeente. Maar spreiding over de gemeente is wenselijk.
- De bibliotheek ontwikkelt zich als maatschappelijke en educatieve bibliotheek en krijgt landelijk en provinciaal veel aandacht. De samenwerking met andere maatschappelijke partners wordt intensiever.
- De gevolgen van de coronapandemie zijn zichtbaar en voelbaar. Verenigingen hebben minder leden en er komen minder bezoekers. Dat zorgt dat een groot deel van de organisaties het financieel steeds lastiger krijgt.
- Het is steeds moeilijker om vrijwilligers te vinden en bestuursfuncties in te vullen.
- Organisaties vragen aandacht voor gemeentelijke ondersteuning. Niet alleen financieel, maar ook als adviseur of als initiator.
- De lokale historie is belangrijk en zegt iets over onze identiteit.
- De mogelijkheden voor talentontwikkeling zijn beperkt. En als je talent hebt, dan is niet duidelijk wat een volgende stap is en wie je hierbij kan helpen.
- Er is breed draagvlak voor de ontwikkeling van cultuureducatie en de verbinding tussen binnen- en buitenschools.
- Kunst en cultuur draagt bij aan maatschappelijke vraagstukken zoals inclusie, meedoen, eenzaamheid, laaggeletterdheid etc.
- Kunst en cultuur verrijkt onze omgeving en heeft een economische waarde.

Gemeente
Hardeberg